

Avdelning syd
Elisabet Marklund
elisabet.marklund@ivo.se

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Yttrande över Socialstyrelsens förslag till allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga

Inspektionen för vård och omsorg har beretts tillfälle att yttra sig över Socialstyrelsens förslag till ovan rubricerade allmänna råd i ärende med dnr 17906/2013 och vill härmed lämna följande synpunkter.

1. I rubrikerna används socialtjänstlagens förkortning SoL, men i brödtexten hela namnet med SFS-nummer genomgående. Lämpligt är att lägga till förkortningen efter första användandet och sedan använda sig av den genomgående.
2. Vi tycker att ett tillägg kan göras under rubriken ” Informera om socialtjänsten enligt 3 kap. 1 § SoL ” genom ett ytterligare stycke enligt följande: ”Information riktad till barn och unga kring socialnämndens ansvar för dessa bör finnas på kommunens webbplats.”
3. Vi anser att rubriken ”Anmälan om barn eller unga enligt 11 kap 1 § SoL ” bör ändras till ”Handläggning av anmälan enligt 11 kap 1 § SoL” eftersom själva anmälan hänför sig till 14 kap 1 och 1c §§ SoL och kan därför bli missvisande (syftningsfel) eftersom 11 kap 1 § SoL handlar om utredningsförfarandet och inte om själva anmälan.
4. Vi vill uppmärksamma om att anonyma anmälningar oftast sker per brev eller e-post och det kan därför vara svårt att få ytterligare information.
5. Ibland anges begreppet ”barn och unga” och ibland bara ”barn”. I vissa fall förefaller det genomtänkt och andra gånger slumpmässigt. Detta bör ses över. Förslagsvis införs en definition liknande den som finns i SOSFS 2012:11 1 kap. 2 § andra stycket: Med unga avses i dessa allmänna råd personer som har fyllt 18 men inte 21 år.
6. Under rubriken ”Omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning enligt 11 kap. 1a § SoL” föreslås en annan styckeindelning för att uppnå en större läsbarhet.

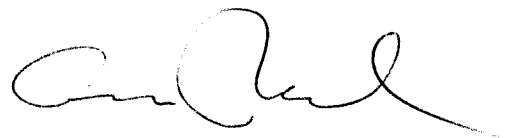
7. Där 3, 4 och 6 kapitlen i brottsbalken omnämns kunde det förslagsvis finnas med i en parantes vad de innehåller: "(gäller brott mot liv och hälsa, frihet och frid samt sexualbrott)" för att läsaren ska få en snabb överblick.
8. Under rubriken "Utredningens inriktning" står det "En utredning till skydd eller stöd för ett barn bör inriktas på barnets situation och behov och på hur dessa tillgodoses." Vi anser att ordet föräldraförmåga behöver finnas med när utredningens inriktning beskrivs eftersom det finns en risk att enbart barnet utreds om man skriver barnets situation och behov. Även ur ett barnrättsperspektiv anser vi att det är viktigt att poängera vårdnadshavares ansvar för barnet och att utredningen bör innehålla hur dessa vårdnadshavare uppfyller sitt ansvar.
9. Under rubriken "Vad som bör planeras" anser vi att ordet "utredningsplan" ska användas.
10. Vi anser att BBIC kan omnämnas med tanke på hur vanligt det är att den används och att det kanske skapar förvirring om den inte nämns överhuvudtaget.
11. Under rubriken "Uppföljning efter avslutad utredning" står det "komma överens med barnet eller vårdnadshavare om en uppföljande kontakt". Det bör klargöras om detta innebär att man kan komma överens med barnet utan vårdnadshavarens kännedom.
12. Notera även följande. Flertalet anmälningar som inkommer till kommunerna leder inte till utredning. Det är en grannlaga uppgift att gå igenom detta äldre material i pärmar för att beakta tidigare uppgifter som inte har blivit föremål för utredning.

Vi bifogar en upplaga av SOSFS-förslaget med de ändringar vi anser bör göras.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Thomas Mehralizade och chefsjuristen Anna Sundberg deltagit. Föredragande har varit enhetsjuristen Elisabet Marklund.

Gunilla Hult Backlund

Elisabet Marklund

SOSFS 2014:X (S)

Utkom från trycket
den 2014

Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga;

beslutade den xx xxxxx 2014.

Tillämpningsområde

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för socialnämndens ansvar för barn och unga vid

- anmälan och förhandsbedömning,
- handläggning av ärenden och
- uppföljning av öppna insatser

enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL. *(Se punkt 1)*

Med unga avses i dessa allmänna råd personer som har fyllt 18 men inte 21 år. *(Se punkt 5)*

Informera om socialtjänsten enligt 3 kap. 1 § SoL

Socialnämnden bör se till att det finns lättillgänglig information på kommunens webbplats om hur en anmälan enligt 14 kap. 1 och 1 c §§ SoL kan göras. Informationen bör innefatta hur anmälan kan göras såväl under som utanför kontorstid.

Information riktad till barn och unga kring socialnämndens ansvar för dessa bör finnas på kommunens webbplats. *(Se punkt 2)*

Handläggning av anmälan enligt 11 kap. 1 § SoL *(Se punkt 3)*

När en anmälan kommit in, bör socialnämnden informera anmälaren om att den tagits emot och av vem.

Om en anmälan görs anonymt, bör socialnämnden be anmälaren att återkomma vid senare angivet tillfälle för att nämnden ska få möjlighet att vid behov ställa kompletterande frågor. *(Se punkt 4)*

Socialnämnden bör kontrollera med anmälaren att muntliga uppgifter som antecknats av nämnden har uppfattats korrekt.

Omedelbar skyddsbedömning och förhandsbedömning enligt 11 kap. 1 a § SoL (Se punkt 6)

Bestämmelser om hur en omedelbar skyddsbedömning enligt 11 kap. 1 a § första stycket SoL ska dokumenteras finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:x) om dokumentation inom socialtjänsten.

Innan socialnämnden fattar beslut om att inte inleda utredning enligt 11 kap. 1 a § SoL, bör nämnden beakta uppgifter som finns i personakten eller i tidigare inkomna anmälningar hos den egna nämnden. **(Se punkt 12)**

Bestämmelser om utredning när ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller bevittnat våld av eller mot en närstående finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:X) om våld i nära relationer.

Bestämmelser om att orsaken till att ett barn inte kommit till tals ska dokumenteras i vissa fall finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:x) om dokumentation inom socialtjänsten.

Underrättelse till den som berörs av en utredning enligt 11 kap. 2 § tredje stycket SoL

När den som berörs av en utredning underrättas enligt 11 kap. 2 § tredje stycket SoL bör information ges om

- anledningen till utredningen,
- vad en utredning innebär,
- förslag på tid för ett första samtal eller möte för att planera utredningen och
- handläggarens namn och andra kontaktuppgifter.

Socialnämnden bör samråda med polis eller åklagare innan vårdnadshavaren underrättas om att en utredning inleds när socialnämnden får kännedom om ett misstänkt brott mot ett barn enligt

- 3,4 och 6 kapitlen brottsbalken (gäller brott mot liv och hälsa, frihet och frid samt sexualbrott) eller **(Se punkt 7)**
- lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,

och den misstänkte är en närstående.

Utredning enligt 11 kap. 1 § SoL om ett barns behov av skydd eller stöd

(Se punkt 5 –gäller hela avsnittet under denna huvudrubrik)

Utredningens inriktning

En utredning till skydd eller stöd för ett barn bör inriktas på barnets situation och behov och på hur dessa tillgodoses. *(Se punkt 8)*

Socialnämndens ansvar för samverkan enligt 5 kap. 1 a § SoL

Socialnämndens samverkan med andra huvudmän under utredningen bör syfta dels till att få en god helhetsbild av barnet eller den unges situation, dels till att samordna eventuella insatser.

Vad som bör planeras (Se punkt 9)

Socialnämnden bör inleda utredningen med att upprätta en utredningsplan. Utredningsplanen bör göras i nära samverkan med barnet, med hänsyn tagen till ålder och mognad, och hans eller hennes vårdnadshavare.

Utredningsplanen bör omfatta

- vad som ska klargöras i utredningen,
- hur samtal och möten ska utformas så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter,
- när och hur samtal och möten ska ske med barnet enskilt eller tillsammans med vårdnadshavaren eller med någon annan,
- när och hur enskilda eller gemensamma samtal ska ske med barnets vårdnadshavare,
- hur behov av tolk eller kommunikationsstöd ska tillgodoses,
- om en standardiserad bedömningsmetod ska användas i utredningsarbetet och i så fall vilken,
- vilka referenspersoner och sakkunniga som behöver kontaktas och syftet med kontakterna, och
- när utredningen beräknas vara slutförd.

Vid nya eller ändrade omständigheter bör utredningsplanen revideras.

Hur utredningen bör göras

Uppgifter till utredningen bör hämtas in på ett strukturerat sätt med utgångspunkt i kunskap och beprövad erfarenhet. *(Se punkt 10)*

Socialnämnden bör träffa barnet såväl med som utan vårdnadshavaren för att, genom samtal och observationer både ta del av barnets åsikt om sin situation och bilda sig en egen uppfattning om barnets situation.

Under ett samtal med ett barn bör han eller hon ges möjlighet att både svara på frågor och berätta fritt om sin situation.

När socialnämnden begär in uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen av ett barns behov av stöd och skydd, bör nämnden i möjligaste mån precisera vilken

typ av uppgift den önskar få del av. Nämnden bör kontrollera med uppgiftslämnaren att muntliga uppgifter som antecknats av nämnden har uppfattats korrekt.

När socialnämnden konsulterar sakkunniga för att få hjälp med bedömningen av ett barns behov bör en sådan begäran göras skriftligt och innehålla specificerade frågor om vad nämnden önskar få belyst eller utrett.

Uppföljning efter avslutad utredning

(Se punkt 5 och 11)

Socialnämnden kan, utifrån sitt ansvar enligt 5 kap. 1 § SoL, i samband med att en utredning avslutas utan beslut om insats, komma överens med barnet eller vårdnadshavaren om en uppföljande kontakt.

Bestämmelser om att socialnämnden i vissa fall får besluta om uppföljning av ett barns situation när en utredning som gäller barnets behov av stöd eller skydd avslutats utan beslut om insats finns i 11 kap. 4 a § SoL.

Insatser av god kvalitet enligt 3 kap. 3 § SoL

(Se punkt 5)

Uppföljning av öppna insatser för barn och unga bör göras i samråd med barnet, vårdnadshavaren och den som utför insatsen. Uppföljningen bör göras med utgångspunkt i de mål som finns beskrivna i beslutsunderlaget och i genomförandeplanen, om en sådan har upprättats.

Om nämnden uppmärksammar att genomförandet av insatsen behöver förändras bör genomförandeplanen, om en sådan har upprättats, revideras. Revideringen bör göras i samråd med barnet, vårdnadshavaren och den som utför insatsen.

Vid uppföljningen bör nämnden även uppmärksamma om det framkommer behov av ändrade eller utökade insatser som föranleder en ny utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

Polisanmälan vid misstanke om brott mot barn

Misstanke om brott mot barn enligt 3, 4 och 6 kapitlen brottsbalken (gäller brott mot liv och hälsa, frihet och frid samt sexualbrott) eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor bör, om det är till barnets bästa, skyndsamt polisanmälas.

Om det är oklart om brott i enlighet med första stycket kan misstänkas, bör polis eller åklagare konsulteras.

Om socialnämnden anmäler ett misstänkt brott bör information om möjligt lämnas om

- det datum eller den tidsperiod som har uppgetts för det misstänkta brottet,
- var det misstänkta brottet uppges ha ägt rum,

- om barnet har uppgett att han eller hon varit utsatt vid flera tillfällen,
- om det finns någon som är misstänkt för brottet,
- om nämnden har vidtagit några åtgärder med anledning av det misstänkta brottet, t.ex. en läkarundersökning eller en placering utanför det egna hemmet,
- om barnet eller vårdnadshavaren har informerats om att en anmälan kommer att göras,
- om den misstänkte känner till att en anmälan kommer att göras, och
- vem som har beslutat om anmälan.

En polisanmälan bör göras skriftligt på blanketten "Anmälan om misstanke om brott riktat mot barn" (***bilagan***). I brådskande fall kan en muntlig anmälan göras som senare kompletteras med en skriftlig. Bestämmelser om dokumentation rörande polisanmälan vid misstanke om brott mot barn finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:x) om dokumentation inom socialtjänsten.

Dessa allmänna råd ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2003:16) om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) samt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2006:12) om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga.

LARS-ERIK HOLM
Xxxxx XXXXXXXXX